

MARIANNA PAŃKOWSKA

ur. 1923; Julin

Miejsce i czas wydarzeń	Piaski, Trawniki, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, okupacja niemiecka, Żydzi, getto w Piaskach, obóz w Trawnikach

Getto w Piaskach i obóz w Trawnikach

Piaski lubelskie to też takie żydowskie miasto, w tych mniejszych miastach to pełno było tych rodzin żydowskich, tam zrobiono getto już. W Trawnikach zrobiono taki obóz. Trawniki to stacja jest Jaszczów-Trawniki. Tam przywieziono dużo rodzin ze wschodu. Moja koleżanka jedna, z którą [później] żeśmy były aresztowane i wywiezione, to jej stryjek pracował na kolei w Kowlu, bo po I wojnie Piłsudski zasiedlił: kto tylko chciał, wojskowi, kolejarze na tych Wschodnich Kresach dostawali ziemię, pracę i tam gospodarzyli. A później musieli niektórzy uciekać, uciekali. W tych Trawnikach to była różna ludność. Było dużo Żydów.

A w Piaskach to pamiętam, no było dużo [Żydów] też. I zrobiono to getto i tam były rodziny, ale tak było urządzone, że były same kobiety, dzieci, starcy. A mężczyźni to... Pamiętam to, bośmy chodzili, żeby chleb zanieść. Nie podejść do drutów, bo to niemożliwe, tylko były takie osoby, które miały znajomość z tymi Ukraińcami. Mógł być jeden, dwóch Niemców komendantem w Trawnikach tego obozu, a reszta to Ukraińcy byli w takich brązowych mundurach. I przez nich można było dalej podać tam właśnie chleb czy coś. I pamiętam, tak z ukrycia, że zboża albo z drzewa można było zobaczyć jak oni ćwiczyli na tym ogrodzonym placu kolumnę takich Żydów młodych mężczyzn. Oni byli tak wyćwiczeni, po prostu tak jak się chodzi, naprawdę jak zegarek ćwiczenia. Coś chcieli z nimi jeszcze [zrobić], wykorzystać ich i dlatego ich musztry takiej uczono.

Data i miejsce nagrania	2008-10-29, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"